

Wie wilde, kon symboliek herkennen in het feit dat de regiodag van regio Rijn-Maasmonding plaatsvond in het Carlton Oasis Hotel in Spijkenisse. Oase: een plek in de woestijn waar water voor handen is. En naar water wordt nog steeds gesnakt.

“Hè hè, regen”

Er moet de komende maanden nog heel veel regen vallen om te compenseren voor afgelopen zomer. Niet gek dat de droogte als een rode lijn door de regiodag van Rijn-Maasmonding (RMM) op 4 december liep. Dagvoorzitter Raymund Valkhof (Districtshoofd WNZ Zuid-Holland Noord) merkt op dat het niet logisch is dat in het weerbericht een regenachtige dag wordt beoordeeld met een cijfer 4 of 5. *“Hè hè.. eindelijk regen”,* zei hij zelf toen hij deze week de weersverwachtingen voor Koblenz las. *“Regen die in Zuid-Duitsland valt, geeft ons ‘lucht’.”*

De ruim vijftig aanwezige waterbeheerders in de zaal knikken instemmend. Onder hen vertegenwoordigers van de overheid (het merendeel), waterschappen, hoogheemraadschappen, Rijkswaterstaat en zes studenten watermanagement van de Hogeschool Rotterdam. We hebben een interessant, leerzaam jaar achter de rug, dat begon, zo memoreert Valkhof, met windstoten van 140 kilometer per uur. Voor het eerst in de historie gingen alle vijf de stormvloedkeringen tegelijk dicht. De plaatjes ervan gingen de wereld over. En, toen, erachteraan, die lange, kurkdroge zomer.

Dijkgraaf: “Nog steeds mooi weer als het niet regent”

Een zomer waarin Slim Watermanagement een belangrijke rol speelde, stelt dijkgraaf Ingrid de Bondt (Waterschap Hollandse Delta). *“Ik ga als dijkgraaf niet tot in detail uitleggen wat Slim Watermanagement is, maar volgens mij gaat het er vooral om dat je slim met elkaar de juiste keuzes maakt. We zijn van elkaar afhankelijk (zowel nationaal als internationaal). Dan moet je af en toe over je eigen schaduw heen kunnen stappen.”*

De Bondt kijkt redelijk tevreden terug op hoe we als waterbeheerders de droge zomer zijn doorgemaakt. *“Het grootste compliment is dat de Nederlander nog steeds over mooi weer spreekt, als het niet regent. Dat betekent dat we gesteld stonden en de schade hebben weten te beperken.”* Binnen de regio toont de dijkgraaf zich kritisch over het Brielse Meer. *“Dat functioneerde minder goed dan verwacht, waardoor de peilopzet niet lukte. Dat voelt voor mij als bestuurder niet goed en daarmee moeten we aan de slag.”*

Stakeholderspanel

“Ik ben waarschijnlijk de enige in dit gezelschap die vanochtend gewoon de koeien heeft staan melken.” Deze openingszin van melkveehouder/agrariër Arie Verhorst (LTO Noord, voorzitter Zuid-Holland West), onderstreept de diversiteit binnen het stakeholderspanel, dat op het podium met elkaar in gesprek gaat. Ook Karel Kettelerij (Sr. Adviseur Nautische handhaving, RWS), Henk Ketelaars (Waterleidingbedrijf Evides) en Wim Braakhekke (Bureau Stroming) zijn er, als vertegenwoordigers van de scheepvaart, natuur, landbouw en drinkwater.

De scheepvaart heeft met lage waterstanden vandaag de dag nog altijd last van de gevolgen van de droogte, benadrukt Kettelerij. Denk aan ondieptes en lange wachttijden voor schepen. Verhorst voerde als agrariër afgelopen zomer vooral veel discussies over de verdringingsreeks. *“Welk gewas valt in welke categorie? Wie mag zijn land wel beregenen en wie niet? Daar bestond veel onduidelijkheid over. Niet elk waterschap heeft daar een overzichtelijk lijstje van.”*

Braakhekke merkt op dat we van Duitsland kunnen leren. *“Zij draineren minder, houden het water beter vast en gebruiken het zorgvuldig. Ze halen bijna alles uit regenval.”* Ketelaars werd, met een knipoog, geconfronteerd met een opmerkelijke uitspraak die hij tijdens de extreme droogte deed in een radio-interview met Omroep Zeeland. Hij zei dat mensen gewoon twee keer per dag konden douchen. Ketelaars: *“We hadden op dat moment genoeg voorraad in onze spaarbekkens in de Biesbosch. De beschikbaarheid en voorraadvorming per regio kan sterk verschillen.”*

Het gesprek tussen de stakeholders eindigt met een compliment voor alle aanwezigen van Verhorst: *“We werken goed samen met elkaar, met begrip voor elkaars situatie. Zo komen we een heel eind.”*

Hoe droog was 2018?

Boris Teunis (RWS Watermanagementcentrum) en Sandra Langezaal (RWS WNZ) gingen in op de vraag hoe droog 2018 was. *“Dat is geen makkelijke vraag”,* aldus Teunis. Wel geeft hij een inkijkje in de statistieken: er viel weinig neerslag, maar niet het minste ooit (dat was in 1921 en 2003). Er waren veel zonuren en de gemiddelde temperatuur 18.9 graden was een record. Dankzij het unieke rivierenlandschap en het IJsselmeer in Nederland, bleef de schade beperkter dan in Vlaanderen en Noord-Duitsland.

Volgens Langezaal wordt dankzij Slim Watermanagement vroegtijdig een goede basis gelegd voor periodes zoals de afgelopen zomer. *“Op het moment van bijvoorbeeld een periode van droogte mogen we best kritischer naar elkaar zijn in wat we allemaal vragen. Maar nieuwe maatregelen moeten vooraf al worden bedacht. Elkaar kennen, vertrouwen en het hebben van gezamenlijke kennis helpt een goed proces, om tot resultaten te komen in de warme fase en om het lang vol te houden.”*

LCW en RDO's

Kees van Westenbrugge (RWS ZD) en Ina Konterman (RWS WNZ) zijn allebei voorzitter van een regionaal droogteoverleg (RDO). De afgelopen zomer kwamen RDO's eens per week bij elkaar, om samen over de waterverdeling te praten en afspraken te maken op basis van de actuele situatie en de verwachtingen. Ook werd er afgestemd met het Landelijk Coördinatieteam Waterverdeling (LCW). Wat de RDO's in de regio doen, doet het LCW landelijk: door goede samenwerking het beschikbare water zo goed mogelijk verdelen. Wat er beter kan volgens de RDO-voorzitters? Van Westenbrugge: *“Anticiperend doorspoelen in het Volkerak-Zoommeer heeft goed gewerkt. Het zoutgehalte juist in het vroege voorjaar terugbrengen, zodat je een buffer hebt bij verzilting.”* Ook wordt genoemd dat de druk door LCW richting RDO's nogal eens werd opgevoerd. *“Herkenbaar”,* reageert Teunis (LCW). *“Dat moeten we verbeteren. De LCW krijgt ook van bovenaf vragen waar het wat mee moet, maar daar zouden RDO's minder van moeten merken.”* Dit was slechts een kanttekening: over het algemeen werd de samenwerking als heel goed beoordeeld.

Beleidsstafel droogte

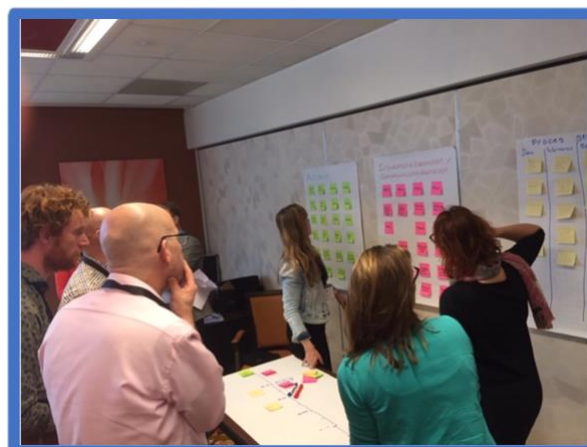
Dolf Kern (Hoogheemraadschap van Rijnland) vertelt de aanwezigen over de Beleidsstafel droogte. Daarin zitten verantwoordelijke ministeries, waterbeheerders, provincies, gemeenten en vertegenwoordigers van drinkwaterbedrijven. Er wordt gewerkt aan adviezen, waarvan de eersten in april 2019 worden verwacht. *“We zijn al overspoeld met voorstellen en vragen”, aldus Kern. De beleidsstafel voert regie op beleidsvragen, op het gebied van urgentie en invulling (“wie trekt de kar? Wie doen er mee?”)*

Roel Burgers (RWS WVL) vertelt hoe kennisvragen worden opgepakt, in bijvoorbeeld landelijke onderzoeksprogramma's rondom zoetwaterbeschikbaarheid en verzilting. Ook voor innovaties tegen zoutindringing is veel aandacht.

Serious Game

De Serious Game Rijn-Maasmonding gaat dit jaar uiteraard over de droogte. De situatie: het is droog, warm, de mussen vallen van het dak en ondertussen dringt het zoutwater steeds verder de Rijn-Maasmonding binnen. Een zomerstorm is op komst. Wie zet welke maatregelen in en op welk moment? Aan tafel: acht waterbeheerders, één RWS-regio en zeven waterschappen. Hoe reageren die op elkaars keuzes?

Elke ronde lezen de spelleiders een kaartje voor. Er verandert iets in de weerssituatie: er komt een zomerstorm, de warmte blijft, de Rijnafvoer neemt nog verder af. De situatie verslechtert. Vaak terugkerende vraag is: zetten we het Waterakkoord Klimaatbestendige Water Aanvoer (KWA) in? Dat is een stelsel van stuwen, watergangen en gemalen dat in tijden van watertekort zoetwater naar West-Nederland aanvoert. RWS roept al na een paar rondes om 'm in te zetten. Gouda wordt vaak genoemd: zolang daar sprake is van verzilt water, wordt gebruikgemaakt van KWA-maatregelen. RWS besluit 30 kuub over de Lek te sturen. Het schuurt soms een beetje, maar elkaars belangen in acht genomen en luisterend naar elkaars argumenten worden weloverwogen keuzes gemaakt.

Simulatie Maalstop Hollandsche IJssel

Onder leiding van Arie de Gelder (RWS WNZ) en Ina Konterman (Programmamanager Deltaprogramma) behandelen twee groepen in de workshop *Simulatie Maalstop Hollandsche IJssel* de casus: de stormvloedkering sluit; wanneer stoppen we met malen? *“Zo'n situatie is natuurlijk nog nooit voorgekomen”, zegt Arie de Gelder na afloop, “dus het zorgde voor de nodige discussie.” We moeten goed voorbereid zijn op een maalstop, dus laten we hier begin volgend jaar nog eens rustig over van gedachten wisselen.”*

Redeneerlijn RMM

Onder leiding van Herman Haas (RWS WVL) wordt in deze workshop de discussie gevoerd over redeneerlijn watertekort in de RMM. De workshop start met een toelichting van Meike Coonen (Hydrologic) over de bestaande redeneerlijn uit 2015. Deze geeft inzicht in de te nemen maatregelen bij een afnemende waterbeschikbaarheid. Volgend jaar zal er een update komen, mede op basis van de ervaring uit 2018 en nieuwe inzichten. Belangrijkste conclusie: De timing van de inzet van verschillende maatregelen is een belangrijk thema. Maak expliciet op basis van welke criteria dit plaatsvindt en deel dit in het informatiescherm.

Bufferwerking Volkerak-Zoommeer

Willy Oorthuysen (RWS ZD) geeft in zijn workshop een toelichting op het waterbeheer van het Volkerak-Zoommeer. In een interactieve sessie wordt specifiek ingegaan op onder meer het peilbeheer en de mogelijkheden om de bufferwerking van het systeem optimaal te benutten. De bufferwerking bij maximale onttrekking en zonder aanvoer is maximaal ongeveer zeven dagen. Bijzonderheid: er werd getwijfeld aan de effectiviteit van een inlaatstop Volkerak-Zoommeer op het beperken van de verzilting van de inlaat bij Bernisse bij een dreigende achterwaartse verzilting.

Ontwikkelingen rond Bernisse-Brielse Meer

Eric van der Meij (Waterschap Hollandse Delta) licht aan de hand van een presentatie de werking van het Bernisse-Brielse Meersysteem toe. Aan bod kwamen ook de onverwachte inlaatbeperkingen door de lage peilen in Haringvliet en de aanvoer van verzilt Rijnwater. Jan Smits (Waterschap Hollandse Delta) vat samen: *“De belangrijkste les is, dat door de complexe werking van het Bernisse-Brielse meersysteem ook met de waterbeheerders buiten de Bernisse Commissie moet worden gecommuniceerd om een robuuster systeem te kunnen realiseren.”*

Directeurenoverleg

Tijdens de workshops gingen ook de directeuren met elkaar in overleg. *“De Slim Watermanagement-instrumenten en samenwerking hebben veel opgeleverd en dat willen we behouden en versterken, ook na 2021”*, zegt Eric Haddink (Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden) na afloop. De directeuren sloten af met complimenten aan iedereen die zich inzet voor Slim Watermanagement.

Tom van der Wekken (Projectmanager watermanagement, RWS), gaf aan dat hij twee jaar geleden bij de Regiodag Rijn-Maasmonding de oproep had gedaan om meer van elkaars systeem te leren en dat deze regiodag blijkt dat we dit hebben gedaan. *“De investering heeft zich dubbel en dwars uitbetaald.”*